

28.2.2001

2451/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jaakko Jonkka

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Marja Leskinen

VERONHUOJENNUSHAKEMUKSEN KÄSITTELYN VIIVÄSTYMINEN JA SIIRTOPÄÄTÖKSEN PERUSTELEMINEN

1

KANTELU

A ja B arvostelevat 4.10.1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa muun ohella valtiovarainministeriön menettelyä käsiteltäessä heidän verosta vapauttamista koskevaa hakemustaan. A:n ja B:n veronhuojennushakemuksen siirtopäätöstä ei ole asianmukaisesti perusteltu eikä heitä ole kuultu. A:lta ja B:ltä ei myöskään ole pyydetty vastineita verohallituksen eikä verotoimistojen lausuntoihin ja asian käsittely on kestänyt kohtuuttoman kauan.

2

SELVITYS

Kirjoituksen johdosta on hankittu selvitystä valtiovarainministeriöstä. A ja B ovat antaneet 31.3.2000 päivätyyn vastineen. Lisäksi A ja B ovat toimittaneet lisäselvitystä 26.9.2000 sekä 12.2.2001. ---

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Valtiovarainministeriön selvityksen mukaan A:n ja B:n vuoden 1995 tuloverosta vapauttamista koskeva hakemus on kirjattu saapuneeksi ministeriöön 9.12.1996. Koska A ja B olivat perusteluina hakemukselleen vedonneet pääasiallisesti veroviranomaisten virheelliseen menettelyyn ja asia oli tältä osalta tutkittavana eduskunnan oikeusasiamiehellä, valtiovarainministeriö on lykännyt asian käsittelyä ja ilmoittanut siitä A:lle ja B:lle 12.12.1996. Samalla valtiovarainministeriö on pyytänyt verohallitusta siirtämään hakemuksen kunnallisveroa koskevalta osalta asianomaisen kunnan ratkaistavaksi, jonka toimivaltaan se kuuluu.

A ja B ovat toimittaneet eduskunnan oikeusasiamiehen --- päätöksen ministeriöön 13.2.1998 ja täydentäneet hakemustaan koskemaan myös verovuotta 1996. Asiakirjat on tämän jälkeen toimitettu verohallitukselle 18.2.1998. Verohallituksen lausunto on kirjattu saapuneeksi ministeriöön 4.12.1998, jolloin hakemus olisi ollut ratkaistavissa. Hakemus on tämän jälkeen siirretty verohallituksen ratkaistavaksi tai siirrettäväksi edelleen verovirastoon ja siirtämisestä on ilmoitettu A:lle ja B:lle 2.7.1999.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Oikeusohjeet

3.2.1.1

Yleiset menettelysäännökset

Suomen perustuslain 21 §:n (entisen hallitusmuodon 16 §:n) mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Hallintomenettelylain (598/82) 23 §:n mukaan päätöksestä on käytävä selvästi ilmi, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka, miten asia on muuten ratkaistu. Lain 24 §:n mukaan päätös on perusteltava ilmoittamalla sen perusteena olevat pääasialliset tosiseikat sekä säännökset ja määräykset. Perustelu voidaan jättää esittämättä muun ohella silloin, jos perusteleminen on ilmeisen tarpeetonta.

3.2.1.2

Verotusmenettelylain säännökset

Verotusmenettelystä annetun lain 88 §:n 1 momentin perusteella verohallitus voi hakemuksesta määräämillään ehdoilla myöntää vapautuksen valtionverosta sekä yhteisön tuloverosta ja kunta kunnallisverosta. Vapautus voi olla osittainen tai täydellinen. Säännöksen 4 momentin mukaan verovirasto ratkaisee hakemuksen, jos vapauttaviksi pyydetyt määrät ovat enintään 300 000 markkaa. Asianomainen ministeriö voi ottaa verohallituksen tai veroviraston käsiteltävän periaatteellisesti tärkeän asian ratkaistavakseen. Verohallitus voi ottaa periaatteellisesti tärkeän veroviraston käsiteltävän asian ratkaistavakseen.

3.2.2

Kannanotto

3.2.2.1

Hakemuksen käsittelyn viivästyminen

Perusteluna hakemuksen pitkälle käsittelyajalle valtiovarainministeriö on pääasiallisesti esittänyt A:n ja B:n verotusta koskevan kantelun vireilläolon eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa. Tältä osalta totean, että oikeusasiamiehelle tehty kantelu ei sellaisenaan vaikuta viranomaisen velvollisuuksiin ratkaista asia ilman aiheutonta viivytystä. Kukin viranomainen käsittelee ja ratkaisee toimivaltaansa kuuluvan asian itsenäisesti ja omalla vastuullaan. Oikeusasiamies ei voi vaikuttaa viranomaisessa vireillä olevan asian ratkaisuun.

3.2.2.2

Siirtopäätöksen perusteleminen

Oikeus saada perusteltu päätös on hyvän hallinnon keskeinen tae ja rationaalisen hallintolainkäytön edellytys. Oikeuskirjallisuudessa (mm. Heikki Kulla: Hallintomenettelyn perusteet) on korostettu perustelemisselvyyttä niissäkin tapauksissa, joissa ratkaisu pääosin nojaa tarkoituksenmukaisuuden arviointiin. Vaikka päätös voidaan jättää perustelematta hallintomenettelylain erikseen mainitsemisissa tilanteissa, poikkeusperusteita ei voida tulkita laajentavasti, ei varsinkaan, kun otetaan huomioon päätöksen perusteleminen hyvän hallinnon takeena.

3.2.2.3

Veronhuojennushakemuksen käsittely

Verotusmenettelystä annetun lain 88 §:n mukaan veroviranomaiset voivat hakemuksesta määrämillään ehdoilla myöntää vapautuksen valtion verosta ja kunta kunnallisverosta. Verovelvollisella ei ole veronhuojennukseen samalla tavoin ehdotonta oikeutta kuin esimerkiksi verovähennykseen. Tämä veronhuojennus voidaan myöntää ainoastaan poikkeustapauksissa erityisistä kohtuussyistä tapauskohtaisesti harkiten eikä oikeusasiamies voi tähän tapauskohtaiseen harkintaan puuttua. Myös se seikka, kuka veroviranomaisista tekee asiassa päätöksen on tapauskohtaisesti harkittava samoin kuin esitetyn selvityksen riittävyys. Jos verovelvollinen katsoo, että selvitys on ollut puutteellinen tai hakemuksen perusteeksi ilmenee uusia seikkoja, aikaisempaan hakemukseen saatu päätös ei ole este uuden hakemuksen tekemiselle.

Vaatus saada tutustua hakemuksen johdosta annettuihin lausuntoihin on saapunut vasta sen jälkeen, kun hakemuksen käsittely ei ollut enää vireillä valtiovarainministeriössä.

Valtiovarainministeriö on käsitellessään ja siirtäessään hakemuksen toiminut sille lain mukaan kuuluvan toimivallan rajoissa. Asiassa ei ole ilmennyt eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännössä tarkoitettuja perusteita epäillä lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

4

TOIMENPITEET

Saatan kohdissa 3.2.2.1 ja 3.2.2.2 esittämäni käsitykset päätöksenteon joutuisuudesta ja päätösten perustelemisesta valtiovarainministeriön vero-osaston tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni valtiovarainministeriölle tiedoksi ja asianomaisille virkamiehille edelleen toimitettavaksi.

Kirjoituksenne liitteet palautetaan ohessa.